

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-II

havovwo.nl

**LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas.
Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.**

*Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.
De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.*

Politiek en ruimte

Opgave 1

bron 1

Ligging Centraal-Aziatische republieken

vrij naar: De Grote Bosatlas, 2001

In 1991 is de voormalige Sowjetunie uiteengevallen in vijftien onafhankelijke republieken. Met die onafhankelijkheid werd tegemoetgekomen aan een groeiend regionaal bewustzijn in deze gebieden. Vooral in de Centraal-Aziatische republieken Kazachstan, Kirgizië, Oezbekistan, Tadzjikistan en Turkmenistan was sprake van een sterk ontwikkeld regionaal bewustzijn. Aan dat regionale bewustzijn lag onder meer een aantal culturele kenmerken ten grondslag.

- 2p 1 Noem met behulp van de atlas twee culturele kenmerken van de bevolking van de Centraal-Aziatische republieken die hebben bijgedragen aan dat sterk ontwikkelde regionale bewustzijn. Noem hierbij tevens de gebruikte kaarten.

In tegenstelling tot de andere voormalige Sowjetrepublieken zijn Estland, Letland en Litouwen niet toegetreden tot het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten, de opvolger van de Sowjetunie. Zij hadden een andere toekomst voor ogen.

- 1p 2 Welke andere toekomst stond deze drie staten voor ogen?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-II

havovwo.nl

bron 2

Na de ondergang van het Mongoolse Rijk (15e eeuw) werd het gebied dat wij nu kennen als Tatarstan en dat onder die naam deel uitmaakt van de Russische Federatie, door de Russen veroverd. Sindsdien vonden pogingen tot russificatie en kerstening van de islamitische Tataren plaats, die hun hoogtepunt bereikten in de 20e eeuw. Zo werd voor de Tataarse taal in 1929 het Latijnse alfabet (in plaats van het Arabische schrift) ingevoerd en in 1939 het cyrillisch.

In de jaren tachtig ontstond onder de Tataren, evenals onder andere etnische minderheden in de (voormalige) Sowjetunie, een sterke nationalistische stroming en een herwaardering van de eigen cultuur.

De bevolking van Tatarstan bestaat voor 48% uit Tataren; 44% is Russisch, de rest bestaat uit Tsjoevasjen, Mordoviërs en Oedmoerten.

Op 12 december 2002 tekende president Poetin een controversieel amendement op de Taalwet van de volkeren der Russische Federatie, waarin staat dat alle geschreven talen gebaseerd moeten zijn op het cyrillisch alfabet. Het amendement stuitte op heftige tegenstand in Tatarstan, Karelië en andere republieken.

vrij naar: Microsoft® Encarta® Encyclopedia, 2002 en Tatar-Bashkir Daily Report, www.rferl.org

De bevolking van Tatarstan geniet een zekere mate van autonomie. Maar ook onder de Tataren leeft een sterk verlangen naar een eigen, volledig onafhankelijke staat. De regering in Moskou wil echter vooralsnog niets weten van zo'n onafhankelijk Tatarstan.

- 2p **3** Geef met behulp van bron 2 en kaart 123A (51e druk: 111A) twee redenen waarom de regering van de Russische Federatie niet gauw bereid zal zijn Tatarstan volledige onafhankelijkheid te verlenen.

De Tataren en de volkeren van Centraal-Azië zijn nauw met elkaar verwant.

- 1p **4** Welke kaart uit de atlas laat die verwantschap het beste zien?

Volgens bron 2 stelt de nieuwe taalwet het gebruik van het cyrillische alfabet verplicht voor de talen in de Russische Federatie. In Tatarstan bestaat verzet tegen deze wet; de Tataren gebruiken liever het Latijnse alfabet.

- 3p **5** Welke argumentatie kan de Russische president geven om deze taalwet te verdedigen?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-II

havovwo.nl

Opgave 2

bron 3

Economie van een aantal Europese landen

Landen	Landbouw aandeel in BBP	Economie					
		BBP	BNP	Ontwikkeling BNP	Buitenlandse schulden	Koopkracht t.o.v. Nederland	Werkloosheid
	jaar 1999	jaar 1999	jaar 1999	1990-1999	jaar 1999	jaar 1999	jaar 1998
	% bijdrage aan BBP	per inwoners (EU=100)	euro's per inwoner	jaarlijks % toe- of afname	in % van de export	per inw. Ned.=100	% beroeps- bevolking
België	1,2	107,3	25.710	1,4	15	105	9,1
Cyprus*	-	-	-	-	-	-	-
Denemarken	2,4	144,6	25.600	2,0	90	105	5,5
Duitsland	1,1	113,6	23.510	1,0	0	96	9,7
Estland	5,8	16,0	8.190	-0,3	68	34	9,6
Finland	3,2	110,9	22.600	2,0	70	93	11,3
Frankrijk	2,0	107,9	23.020	1,1	41	94	11,8
Griekenland	21,0	52,4	15.800	1,8	329	65	9,8
Hongarije	6,0	21,3	11.050	1,4	99	45	7,8
Ierland	8,0	110,0	22.460	6,1	18	92	7,8
Italië	2,8	89,7	22.000	1,2	18	90	12,5
Letland	4,0	11,4	6.220	-3,7	79	25	13,8
Litouwen	8,8	12,7	6.490	-3,9	80	27	13,5
Luxemburg	0,7	197,6	41.230	3,8	0	169	3,1
Malta	3,0	45,0	19.695	4,2	0	81	5,0
Nederland	2,6	110,0	24.410	2,1	0	100	4,4
Oostenrijk	2,1	113,6	24.600	1,4	39	101	4,2
Polen	3,4	17,7	8.390	4,4	125	34	10,5
Portugal	7,0	50,3	15.860	2,3	52	65	5,0
Slovenië	3,7	44,5	16.050	2,5	48	66	7,7
Slowakije	4,1	16,1	10.430	1,6	69	43	11,9
Spanje	3,8	66,8	17.850	2,0	81	73	18,8
Tsjechië	3,9	22,8	12.840	0,9	64	53	4,7
Turkije	15,8	12,7	6.440	2,2	185	26	6,2
Verenigd Koninkrijk	1,0	107,0	22.220	2,1	0	91	6,1
Zweden	2,0	119,0	22.150	1,2	78	91	6,5

*Van Cyprus zijn geen gegevens beschikbaar.

Het lijkt er niet op dat Turkije binnenkort lid zal worden van de Europese Unie. De huidige lidstaten van de EU hebben nogal wat bezwaren tegen dat lidmaatschap. Eind 2002 liet Giscard d'Estaing, voormalig president van Frankrijk en voorzitter van een commissie die belast is met de hervorming van de EU, weten dat Turkije geen Europees land is en dat toetreding tot de EU dan ook niet gewenst is.

Je zou je kunnen afvragen of Giscard d'Estaing wel gelijk heeft. Is Turkije inderdaad geen Europees land? Op grond van welke argumenten kun je dat standpunt verdedigen?

- 2p **6** Taalkundig zou Turkije niet bij Europa horen omdat het Turks geen Indogermaanse taal is. Lever met behulp van gegevens die je ontleent aan een kaart in de atlas kritiek op dit argument. Noem hierbij tevens de gebruikte kaart.

Geografisch gezien maakt maar een klein deel van Turkije deel uit van Europa. Toch lijkt ook dit, bijvoorbeeld gezien de geplande uitbreiding van de EU met tien nieuwe leden, geen sterk argument om een eventueel Turks lidmaatschap van de EU af te wijzen.

- 2p **7** Leg met behulp van de overzichtskaart van Europa uit waarom dit geen sterk argument voor de afwijzing van het Turkse lidmaatschap van de EU is en ga daarbij in op de geografische ligging van één van die tien nieuwe lidstaten.

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-II

havovwo.nl

Op economische gronden zou je bezwaar kunnen maken tegen de Turkse toetreding. Het is immers een arm land.

- 2p **8** Noem aan de hand van cijfers uit bron 3 over de economische positie van de tien nieuwe lidstaten een argument dat de Turken kunnen gebruiken om dit bezwaar te ontkrachten.

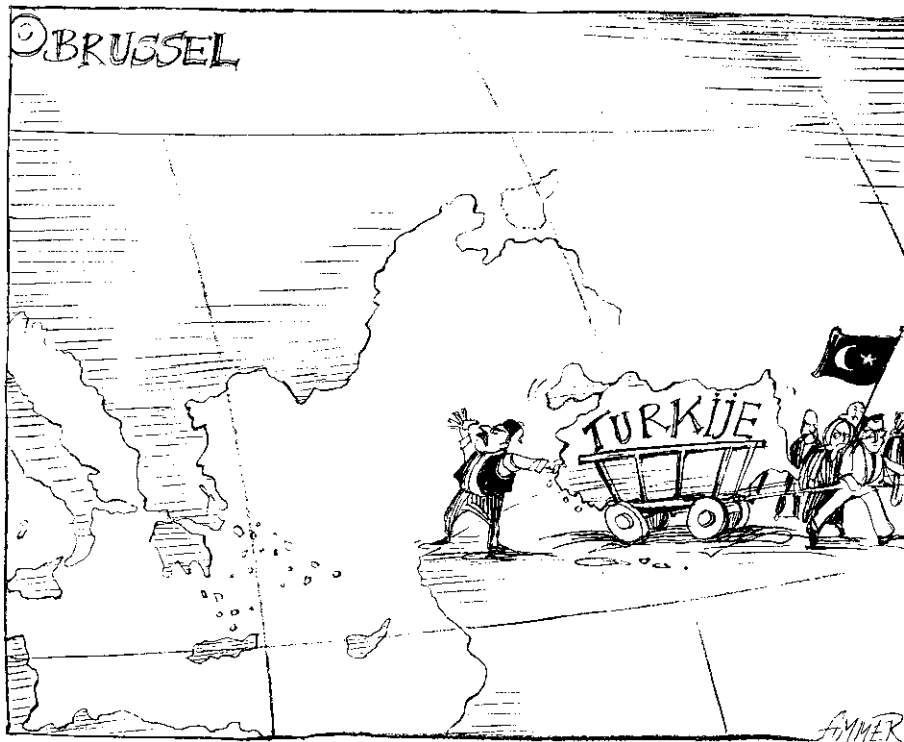
Volgens kaart 190A (51e druk: 168A) behoort Turkije tot de islamitische wereld. Maar kun je, zoals op deze kaart, de grens tussen de islamitische wereld en Europa wel zo scherp trekken?

- 2p **9** Leg aan de hand van een andere kaart uit de atlas uit dat die grens tussen de Europese en de islamitische wereld niet zo scherp getrokken kan worden en noem tevens de kaart die je bij deze uitleg gebruikt hebt.

- 2p **10** Noem twee politieke argumenten op grond waarvan de Europese Unie tot nu toe niet akkoord gaat met toetreding van Turkije tot de EU.

bron 4

Turkije maakt lange neus tegen Europa

Turkije gaat zijn eigen weg na de afwijzing van de aanvraag om lid te mogen worden van de Europese Unie.

bron: Ammer, W., december 1997

- 1p **11** Geef op basis van bron 4 een politiek argument waarom afwijzing van het Turkse lidmaatschap door de EU Europese belangen zou kunnen schaden.